

16 juli 2010

Geachte informateurs,

De kerken in Nederland verenigd in de Raad van Kerken zijn niet alleen dragers van een rijke christelijke traditie, zij voelen zich vanuit diezelfde traditie verbonden met de huidige tijd en betrokken bij vraagstukken die zich in de samenleving voordoen. Net als de nieuw te vormen regering hebben de kerken het welzijn van de mensen voor ogen. De rol en positie van de wereldlijke overheid en die van de kerken zijn daarbij evident zeer verschillend. Wij hechten aan goede contacten tussen de kerken en de overheid. We menen dat de kerken, als levensbeschouwelijke spelers op het maatschappelijk middenveld, een zinvolle gesprekspartner voor de regering zijn.

Met het oog op de afspraken die de regeringspartijen met elkaar zullen maken, brengen wij u enkele belangrijke waarden en thema's onder de aandacht. De gerichtheid op het algemeen welzijn vraagt naar onze overtuiging om een morele keuze voor bepaalde fundamentele waarden. Het zijn waarden waarvoor de kerken zich vanuit hun overtuiging al langer sterk maken. Wij roepen de coalitiepartijen op deze algemene waarden in het regeerakkoord recht te doen ten dienste van het bestuur en de inrichting van de samenleving. Politiek is gebaseerd op kennis en deskundigheid, op rationaliteit en efficiency, en stoelt ook op ethische en humanitaire uitgangspunten.

Het gaat ons om zaken als de persoonlijke, intrinsieke waardigheid van ieder mens als normering voor onze cultuur van leven. Om solidariteit als opdracht om het welzijn van allen te behartigen, ook dat van minderheden en zwakkeren in de samenleving. We noemen verder de deugd van matigheid als levensmodel voor zowel het persoonlijk leven als voor het economische bestel waarin we functioneren. En het gaat om gerechtigheid als richtsnoer voor het mondiale politieke handelen.

Deze fundamentele waarden staan onder druk. Steeds zijn er verleidingen die de politiek ertoe kunnen brengen hieraan afbreuk te doen: de verleiding zich over te leveren aan de vrije markt, de verleiding af te zien van het principe van solidariteit ten gunste van de sterken in de samenleving, of de verleiding om de overheid een te afstandelijke of juist te indringende rol te geven. Vanuit deze waarden gaan we graag nader in op enkele specifieke thema's die ons als kerken ter harte gaan. Hierbij gaat het om thema's als gerechtigheid, vrede en heelheid van de schepping die centraal staan voor ons als kerken.

Zorgzame samenleving

Wat betreft het thema van de economie constateren wij dat economische argumenten en redeneringen op zoveel uiteenlopende terreinen van het leven overheersend zijn geworden. Waar het gaat om onderwijs, gezondheidszorg en werkgelegenheid is het van groot maatschappelijk belang om de economische crisis te bestrijden en de overheidsfinanciën weer op orde te krijgen. Het betreft hier immers de bestaanszekerheid van allen. Wij pleiten er daarbij voor het oog gericht te houden op een zorgzame samenleving, waarin mensen zich verantwoordelijk weten voor elkaar en er bij uitstek aandacht blijft voor mensen in kwetsbare posities. Juist nu het economisch slechter gaat en bezuinigingen aan de orde van de dag zijn, juist nu roepen de kerken tezamen met andere maatschappelijke organisaties de Nederlandse samenleving op zichzelf een concreet doel te stellen dat past bij een welvarend land: zorg dat binnen 10 jaar geen armoede meer voorkomt in Nederland. Een uitdagende doelstelling die aansluit bij het Europees Jaar van de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting.

Duurzame ontwikkeling

De huidige economische crisis staat niet op zichzelf, maar gaat gepaard met meer crises zoals op de terreinen van ecologie, energie, voedsel, veiligheid en zingeving. Dat geeft alle aanleiding tot een

breed maatschappelijk debat over de wijze waarop wij onze samenleving inrichten, nationaal en internationaal. In dat kader dient het komende kabinet bewust meer middelen vrij te maken om duurzaamheid te bevorderen. Het thema van de duurzaamheid of duurzame ontwikkeling is geen modeverschijnsel, maar raakt ons aller welzijn: mens, maatschappij en milieu. Een voorbeeld is het stimuleren van groene stroom en het duurder maken van grijze stroom. Diverse bedrijven, die veel elektriciteit en gas verbruiken, krijgen momenteel vrijstelling van energielasting. Aangezien zij vooral grijze stroom gebruiken, is de steun een verkapte subsidie voor deze vervuilende vorm van energie. Als daar bovenop ook rekening wordt gehouden met de negatieve externe kosten van traditionele bronnen van energievoorziening, is er een groot maatschappelijk belang mee gemoeid om groene energie te bevorderen.

Rechtvaardige vrede

Een ander aangelegen onderwerp voor de kerken is dat van oorlog en vrede. We roepen in herinnering dat binnen het vorige kabinet geen overeenstemming bereikt kon worden over het al dan niet voortzetten van de militaire operatie in Uruzgan, hetgeen tot de val van dit kabinet en tot de vervroegde verkiezingen leidde. We hopen dat een volgend kabinet deze kwesties niet negeert, en voor de missie in Afghanistan lessen trekt uit het Irak-rapport van de commissie Davids. Het feit dat bij beide oorlogen de gestelde doelen ten koste van vele slachtoffers niet bereikt zijn, rechtvaardigt in onze visie een fundamentele (her)bezinning op het instrument 'gewapend geweld'. We verwijzen in dit verband naar het 'Initial Statement towards an Ecumenical Declaration on Just Peace' van de Wereldraad van Kerken. Daarin wordt gewezen op onze eigen levenswijze en op bepaalde economische prioriteiten als oorzaak van gewelddadige conflicten wereldwijd. Wij roepen de Nederlandse overheid, het bedrijfsleven en niet-gouvernementele organisaties op te investeren in niet-gewelddadige instrumenten voor conflicthantering en vredesopbouw. Voorbeelden hiervan, waaraan ook wij als kerken meewerken, zijn de Peace Brigades International, Christian Peacemaker Teams en het Ecumenical Accompaniers Programma van de Wereldraad van Kerken.

Ontwikkelingssamenwerking

Van oudsher zetten de kerken zich in voor gerechtigheid en vrede. Een onderdeel daarvan is een toereikende levensstandaard voor alle mensen, zoals bepleit in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Wij zijn van mening dat niet getornd mag worden aan de 0,8%-norm officiële ontwikkelingshulp (ODA) die Nederland sinds jaar en dag geeft. De internationaal afgesproken Millennium Ontwikkelingsdoelen moeten in 2015 gehaald worden ten behoeve van een menswaardig bestaan voor allen, mede in het bredere belang van vrede en veiligheid. Een aparte minister voor Ontwikkelingssamenwerking in een volgend kabinet achten wij dan ook geen overbodige luxe.

Vluchtelingenopvang

In ons land hebben kerk en staat vanouds een traditie hoog te houden ten aanzien van een humane opvang van vluchtelingen en asielzoekers. Vanuit de politiek is de afgelopen jaren gewerkt aan maatschappelijk verantwoorde en breed gedragen regelingen, ook in Europees verband. Toch constateren we dat er bij de uitvoering van het vluchtelingenbeleid nog het nodige fout gaat. Verschillende vluchtelingen krijgen als "illegalen" de behandeling van criminelen; ze belanden in de gevangenis en worden opgesloten, ook als feitelijke terugkeer onmogelijk is. Tegelijk zijn er vluchtelingen die uit de opvang worden gezet; soms gaat het om gezinnen met jonge kinderen, die daardoor letterlijk op straat terechtkomen. Nederland dient zich hierbij te houden aan internationale afspraken voor een humanitair vreemdelingenbeleid. Het gaat om mensen die, vaak buiten hun schuld, in uiterst precare omstandigheden verkeren. Humaan omgaan met zulke mensen behoort tot de basiswaarden van onze samenleving. Ons uitgangspunt is dat steeds alles in het werk moet worden gesteld om mensen perspectief te bieden op een veilig bestaan.

Bescherming van minderheden

Tot slot willen wij als kerken opkomen voor het goed recht van minderheden in een democratische samenleving. In dit kader houden wij een hernieuwd pleidooi voor het wettelijk verankerd recht op godsdienstvrijheid, vrijheid van onderwijs en het verbod op smadelijke godslastering. Differentiatie van de samenleving vereist een hoge mate van onderlinge verdraagzaamheid en respect, waarvoor de overheid de noodzakelijke voorwaarden dient te scheppen en te bewaken.

Tot zover enkele centrale aandachtspunten die in de breedte van onze lidkerken geregeld aan de orde zijn. We vertrouwen erop in de toekomst met het nieuwe kabinet hierover een goede gedachtewisseling te kunnen hebben, op basis van het gezamenlijke verlangen Nederland een humaan gezicht te geven.

Hoogachtend,

drs. Henk van Hout,
algemeen secretaris.

drs. ing. Klaas van der Kamp, voorzitter.

cc: fractievoorzitters politieke partijen in de Tweede Kamer der Staten-Generaal